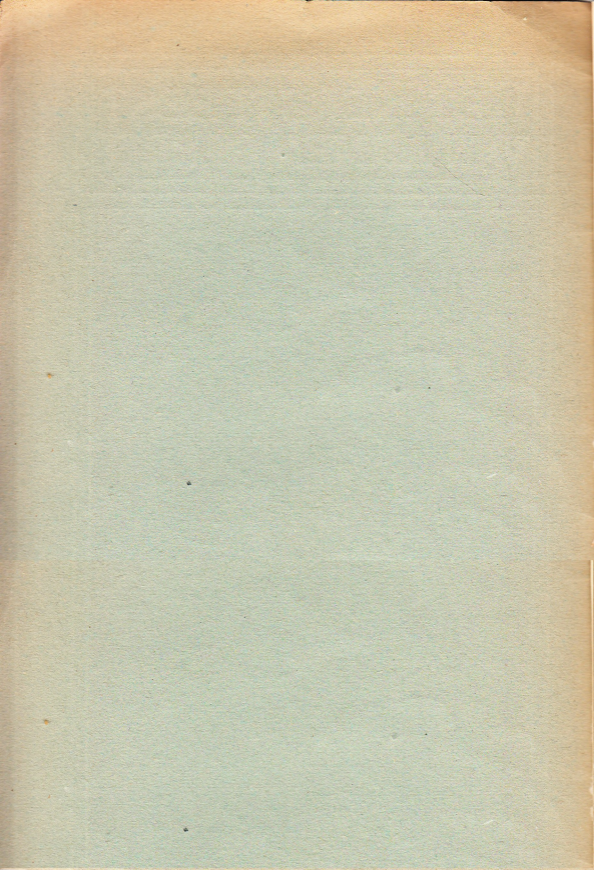

HET KERSTFEEST VAN ARMEN GERRIT

— N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ „EDITIO“ — HILLEGOM —

HET KERSTFEEST VAN ARMEN GERRIT

DOOR

A. M. FEICKENS-DE HAAN

MET EEN TEEKENING VAN FRANS LAZAROM

—
TWEEDE DRUK

HET KERSTFEEST VAN ARMEN GERRIT.

Weken van te voren hadden de kinderen uit de Klompensteeg zich verheugd in het vooruitzicht, het Kerstfeest van de Zondagsschool mee te mogen vieren. Aagje en Griet waren zelfs aan 't kibbelen gegaan over: wie de mooiste jurk dan zou krijgen. Maar 't was nu weer goed en ze gingen gearmd naar school. Hinke, die bij haar oude verlamde grootmoeder in huis was, kwam hen hijgende achterop hollen. „Hé, Grootmoeder was niets goed,” zei ze, „ik durfde ze haast niet alleen laten; maar nu is 't weer wat beter en ze blijft te bed liggen, tot ik uit school kom.”

De kinderen dachten aan niets anders dan aan het Kerstfeest. De meester van de klas werd soms kwaad om de slechte antwoorden, die ze gaven. Och, de stakkers hadden ook zoo zelden een feestje. Zij moesten al zoo vroeg de zorgen deelen met vader en moeder.

Aagje Porder had acht broertjes en zusjes. Zij was de oudste van de zes, die nog in huis waren. Gerrit was de jongste en vijf jaar; maar die was idioot. Hij kon nog niet eens praten, maar 't was de lieveling van allen. Gerrit was dol op Aagje. Als hij haar in de verte zag aankomen, schreeuwde hij van blijdschap: A! A! A!” En dan pakte Aagje hem eens lekker en voelde in haar zak, of er niet wat voor hem in zat. En als er wat in zat, was het altijd voor hem.

De dag vóór Kerstmis kwam Aagje met Gerrit op den arm thuis. „Moeder, hij heeft me heel alleen uit school gehaald.” Zij had een kleur van de zware vracht en zette hem naast Moeder op een stoel. Hoewel zijn oogen wat vreemd

stonden, had Gerrit toch een aanvallig gezichtje met zijn mooie blonde krulletjes. „Hè,” zei Aagje, „wat ben je zwaar. Je bent een kleine dikzak hoor! Hoeveel houdt hij van Aag?” vroeg ze dan. Gerrit sloeg zijn armpjes om haar hals en kuste haar op beide wangen.

Moeder Porder zag met bedroefde oogen naar haar jongste. Och, 't was nu nog niets; maar in de toekomst, als hij niets kan leeren of verdienen. Haar oogen vulden zich met tranen.

Aagje wist wel, waarom Moeder schreide. „Juf Harder heeft gezegd, dat het nog best met Gerrit terecht kan komen, Moeder,” troostte ze. „Hij zegt immers al „Dag” en „Aag” en „Juf” en „Moe”! En anders zal Aag later wel voor 'm zorgen als Moeder 't niet meer kan, hè?” zei ze tegen Gerrit. Vrouw Porder lachte weer; wat was Aagje toch een lieve meid.

.

's Avonds kregen allen even de nieuwe kleeren aan. Wat waren ze gelukkig en wat kreeg Moeder dien avond veel bedankjes en kussen.

Gerrit moest zijn Zondagspakje ook even aan hebben; maar toen hij het aan had, wilde hij er mee naar bed. Aagje kreeg het met veel moeite uit, en zij beloofde hem alles van 't feest voor hem te bewaren. „Wil ik hem nu maar naar bed brengen, Moeder?” vroeg zij. Gerrit gaf al de huisge-nooten een nachtzoen. Bij den één duurde het langer dan bij den ander. „Nacht vent!” zei Moe, „lekker slapen hoor?” „Dag . . . ag,” zei Gerrit en ging met Aagje naar 't bed op den zolder.

.

„Moeder, nu is 't al vier uur,” zeiden de kinderen den volgenden middag, „zullen we ons maar klaar maken voor 't Kerstfeest?” „Ja, dat is goed,” zei Moe. „Aagje wil de meisjes wel even helpen voor de haken en oogen achter op

den rug hè?" Ja, dat wilde Aagje wel. Na een goed half uur waren allen aangekleed. Wat zagen ze er schoon en netjes uit. Vrouw Porder had er zelf schik in. Gerrit keek van den één naar den ander, en begon toen stil te schreien. Och, zeiden de kinderen, hij wil ook graag mee; maar dat kan niet. Allen beloofden hem iets van 't feest mee te brengen.

Het was een koude avond, toen de kinderen uit de Klompensteeg op weg naar 't Kerstfeest gingen.

Zij liepen op een lange rij. Hinke had den laatsten nacht vlechtjes in het haar gehad en dat golfde nu zoo mooi. Onder het loopen bekeken ze elkaar. Och, wat waren ze allen blij. Zij voelden niets van de kou. Er lag sneeuw en 't was heerlijk glad; maar nu, met de schoenen aan, wilden ze niet glijden. Ze mochten ook eens vallen op de mooie kleeren.

* *

Gerrit zat nog met een treurig gezicht op den grond. „Zal je even stil blijven zitten?" vroeg Moeder. „Ik moet even naar de water-en-vuurvrouw." Zij gaf hem, om hem zoet te houden, een prentbriefkaart, die hij voor een paar dagen van oom Jan over de post gekregen had en zij ging heen. Maar Gerrit stond op, tilde de klink van de deur op en trok deze open. De klompjes, die in 't portaal stonden, trok hij aan en 't petje dat aan een spijker hing, zette hij op. „D . . . ag!" riep hij, hoewel er niemand was. Dat deden de meisjes altijd als ze naar school gingen. Hij liep het steegje uit, toen een pleintje over, een plantsoen door en kwam op een straatweg. Bij een lantaarn bleef hij staan en keek naar 't licht. Neen, 't was de Kerstboom niet. Aagje had hem van lichtjes verteld en van moois dat aan den boom hing. Er stonden heel veel boomen aan den weg; maar geen enkele met lichtjes en moois. Zijn handjes werden koud. Hij stak ze beurtelings in zijn mondje, om ze te warmen. Zijn lijfje dat met weinig kleeren bedekt was, werd ook koud. Hij rilde

en begon te schreien met een doffe vreemde stem. Gerrit schreide nooit hard, 't was altijd een zacht treuren als hij verdriet had. Toen hij weer bij een lantaarn kwam, ging hij er tegen aan zitten. Hij was moe, en nog altijd met de verkreukelde prentbriefkaart in zijn handjes, viel hij in slaap. Nu voelde hij geen koude meer.

* * *

Een rijtuig met twee paarden bespannen, kwam den straatweg af en reed naar de stad. Het was de équipage van baron Everstijn. De barones zat in het rijtuig. Zij zou met hare kinderen thuis het Kerstfeest vieren. Zij was eerst even naar den pachter van een harer boerderijen geweest, die ernstig ziek was. De arme man tobde steeds over de achterstallige huur, welke hij den baron schuldig was. En nu had Mevrouw hem gerustgesteld en gezegd, dat zij hem een jaar huur schonk. En zoolang hij ziek was, behoefte hij er ook niet aan te denken. Nu ging de barones tevreden en gelukkig naar huis. Wat was het heerlijk om anderen gelukkig te maken. Dat was immers ook de bedoeling van het Kerstfeest!

Bij de lantaarn waaronder Gerrit lag, hield de koetsier plotseling de paarden in en riep, halt! De barones schrok hevig, zij dacht dat er iets gebroken was. Maar Jan, de pal-frenier kwam aan 't portier en vroeg, of hij even bij de lantaarn mocht gaan kijken, hij en Johan, de koetsier, verbeeldden zich, dat er een kind lag. Zeker, ga je gang maar, zei Mevrouw en als het een kind is, breng het dan hier. Met het kind op den arm kwam Jan bij het portier van 't rijtuig. Het is een heel arm kindje, Mevrouw, en het lijkt wel, of hij bevroren is. Heel even aarzelde Mevrouw het havelooze ventje bij zich te nemen; maar toen zij het lieve blonde kopje zag en aan haar eigen kleinen Eduard dacht, nam zij het kind bij zich, wikkelde het in een warme reisdeken en lag het op

de zachte kussens. Toen liet zij zoo vlug mogelijk naar huis rijden.

* *

In de Klompensteeg was alles in opschudding. Vrouw Porder liep radeloos rond. Bij alle bureu vroeg ze of zij haar Gerrit ook hadden gezien. Maar niemand kon haar helpen. Allen gingen zoeken, ieder in een ander gedeelte van de stad. Porder was naar het politiebureau geweest; doch nergens was een spoor van Gerrit te vinden. De vrouwen schreiden, de mannen zuchtten. Allen vreesden het ergste voor de lieveling uit de Klompensteeg.

* *

Het rijtuig van de barones hield voor een groot heerenhuis stil. Mevrouw stapte uit, en dan bracht Jan op bevel van Mevrouw, Gerrit in haar eigen warme kamer. De deur van een groote zaal ging open en lieve kinderstemmen riepen: „Is U daar Moeder? Komt U gauw? We wachten al zoo lang!” „Ja, ik kom dadelijk,” zeide Mevrouw. Zij belde een dienstmeisje. Deze moest Gerrit wasschen en wat opknappen. Zij moest hem wat warme melk geven en een fluweelen pakje van Eduard aantrekken.

Gerrit was nu geheel wakker, met zijn vreemde oogjes keek hij rond. „A? A?” vroeg hij. Het dienstmeisje wilde hem de prentbriefkaart uit de hand nemen, om zijn handjes te wasschen. Maar 't was een kaart die hij van Moeder gekregen had, hij greep er dadelijk weer naar.

Toen hij er netjes uitzag, ging het meisje met hem naar Mevrouw. Deze nam hem mee naar de feestzaal, waar de Kerstboom stond. De kinderen liepen op Moeder toe. „Wie heeft U meegebracht, Moeder?” vroegen zij. Mevrouw vertelde hen alles. „Ik geloof, dat het kind niet praten kan,” zeide zij. Eduard gaf Gerrit een handje. „Hoe heet je?” vroeg hij. Gerrit stootte een paar klanken uit. „Och, die stumperd,” riepen de kinderen uit. Allen kwamen bij Gerrit

staan. Johan had een mooi bruin paardje van den Kerstboom gekregen, dat gaf hij aan Gerrit. Och wat was hij daar blij mee. Hij hield zoo van paarden. „Hu! hu!” riep hij.

Hij wilde Johan nu ook iets geven en stak hem de prentbriefkaart toe. Daar stond ook een paardje op.

„Mag ik 'm aannemen, Moeder?” vroeg Johan. „Zeker,” zei Mevrouw, „maar laat eens zien welk adres er op staat?” Mevrouw las:

„Aan
Johannes Porder, Klompensteeg 7,
Lenderen.”

Dat zal zijn vader zijn, zeide zij. Zij belde om Johan, den koetsier.

„Johan, weet je waar de Klompensteeg is en ken je er ook een Porder?” Johan bedacht zich even. „Ja Mevrouw, de Klompensteeg is een achterbuurt bij de Westerkerk. Porder ken ik niet; maar ik zou hem wel kunnen vinden.” „Span dan straks in en breng het ventje naar huis, de ouders zullen zoo ongerust zijn.” Eerst mocht Gerrit nog even mee feest vieren bij den Kerstboom. Gerrit keek met groote vreemde oogen naar de lichtjes. Er werd voor hem een mand vol lekkers en speelgoed gepakt. En ook nog wat kleertjes. Het bruine paardje hield hij stijf tegen zich aangedrukt. En toen de kinderen met elkaar zongen:

„Stille nacht, heilige nacht,”

toen neuriede Gerrit de wijs mee; dat had Aagje hem geleerd.

Het dienstmeisje kwam zeggen dat het rijtuig vóór was en trok Gerrit een warm jasje aan.

„Mooi,” stamelde Gerrit en bekeek zich lang. Het paardje hield hij stevig vast. „Geef Mevrouw en de kinderen nu maar een handje en bedank,” zei Leentje, het dienstmeisje. Gerrit stak allen zijn mondje toe. „D . . . ag!” zei hij. Leentje bracht

hem naar de voordeur en toen reed het rijtuig met Gerrit erin, weg.

.

De kinderen uit de Klompensteeg keerden van 't Kerstfeest naar huis terug. Wat was het een prettige avond geweest. De Kerstboom was zoo mooi en de chocolade zoo heerlijk. O, wat hadden ze genoten. Ieder had nog een kleedingstuk en een sinaasappel mee naar huis gekregen.

Aagje had alles wat ze dien avond gekregen had in een groote roode zakdoek van Vader geknoopt. De chocolade kon ze niet bewaren; maar ze had toch een beetje in 't kopje gelaten, een paar droppels maar. Zij verheugde zich nu al in 't blijde gezichtje van Gerrit.

Zij liepen nu weer op een lange rij, de kinderen uit de Klompensteeg. Met hunne mooie zuivere stemmejes zongen ze:

Eere zij God in den Hooge,
Vrede op aarde
In menschen een welbehagen.

Dat klonk heel mooi in de stille straten. Haast net zoo mooi als bij den Kerstboom. Als de kinderen van Porder weer thuis zijn, willen zij allen tegelijk van 't Kerstfeest vertellen; maar plotseling zwijgen ze. Moeder zit bij de tafel te snikken, „Wat is er Moe?“ „Och, kinderen,“ riep de vrouw, „Gerrit is weg; wij hebben al den geheelen avond gezocht.“

.

Gerrit voelde zich in 't rijtuig erg gelukkig. Wat ging het lekker. Nog nooit had hij in een wagen gezeten, wel eens er achteraan geloopt; maar toen had Aagje hem klappen gegeven en gezegd dat ie dood ging, als hij er weer achter liep. En nu zat hij er in en 't paardje op zijn knie reed ook mee; hij lachte hardop.

Opeens stond het rijtuig stil. Dadelijk waren al de bewo-

ners uit de Klompensteeg er bij. „Zit Gerrit er in, Mijnheer?“ vroegen ze Jan, die van den bok sprong. „Ja, Mevrouw heeft een jongetje gevonden, is dat soms van Porder?“ „Ja! Ja!“ schreeuwden al de vrouwen en dan riepen ze de steeg in: „Buurvrouw, daar is ie weer!“ Vrouw Porder vloog naar 't rijtuig, pakte haar kind op en sloot het snikkende in de armen. Toen liep ze er mee in huis, steeds haar lieveling kussende. En de kinderen gingen allen om Moeder heen staan.

Jan de palfrenier kwam met de mand aan dragen. „Dit heeft Mevrouw nog voor hem meegegeven,“ zeide hij. Vader die juist van het zoeken was thuis gekomen, pakte de hand van Jan. „Duizend maal dank,“ zeide hij. Aagje bekeek de mooie kleeren van Gerrit. „Mag hij die houden, mijnheer?“ vroeg ze. „Zeker,“ zeide Jan, „ik ben de knecht, „hij heeft 't alles van Mevrouw gekregen.“ In 't kort vertelde hij nu, hoe Gerrit bij de barones was gekomen en daar het Kerstfeest had gevierd.

Vader drukte Jan nog eens de hand en er rolde een traan uit zijn oog. „Ik ben U en Mevrouw zoo dankbaar,“ zeide hij, „Gerrit is de ongelukkigste van onze kinderen; maar juist daarom is hij ons 't liefste.“

Jan werd de steeg haast uitgedragen. De geheele bevolking bracht hem naar 't rijtuig. Johan zat nog op den bok, maar hij moest ook van allen een hand en een bedankje hebben en toen het rijtuig wegreed, riepen de kinderen: „Hoerah! lang zullen ze leven!“

Vader sloot de deur; Gerrit was vermoeid, hij moest naar bed. „Morgen krijgt hij 't speelgoed,“ zei Moeder. Zij bracht hem dien avond zelf naar bed en toen ze boven bij zijn bedje was en hem had toegedekt, bad zij: „O God, ik dank U.“ En Gerrit sliep in en droomde van den Kerstboom in 't mooie huis.

HET ZWARTE FLESCHJE.

Het was een koude avond in December. Antje sloop voorzichtig het kleine vervallen huisje uit, het steegje door en toen een wijde straat in. Zij had een zwart fleschje in de hand en hield dat onder haar oud versleten rokje, tegen haar koude lijfje aangedrukt.

Bij een kleinen winkel bleef ze staan, keek naar rechts en links en stapte toen binnen. Haastig reikte zij den winkelier het fleschje over en zeide: „Voor zestien centen klare” ..

De man deed een klein maatje jenever in het fleschje en gaf het Antje, die het onder den rok stopte en den winkel verliet. Zij was altijd zoo bang, als ze drank moest halen. Maar als vader het leelijke zwarte fleschje voor den dag haalde en haar dat met de centen in de handjes stopte, dan moest ze wel gaan. Zij was bang dat vader haar anders met een mes zou steken; dat had hij moeder ook al een paar maal gedaan. Moeder dronk nu ook jenever. Eerst wilde zij niet; maar vader had gezegd: „Als je er eerst maar aan gewend bent, zal je eens proeven hoe lekker het is.” En nu dronken ze beiden en de negen kinderen kregen geen eten en hadden niets dan vodden aan het lijf.

Zoodra Antje het winkeltje uit was, kwam er een politie-agent naar haar toe. „Geef het fleschje maar hier, dat je onder je kleeren stopt,” zeide hij. Antje begon hevig te

schreien. „Och mijnheer de agent, laat mij het asjeblieft houden. Vader zal mij dood slaan, als ik zonder drank thuis kom," snikte zij. En nog stijver drukte ze het fleschje tegen zich aan.

„Neen kind, dat gaat niet," zeide de man, „kom geef hier of ik neem je mee naar 't bureau."

Antje gaf het hem. De agent nam Antje eerst weer mee in den winkel en maakte tegen den winkelier proces-verbaal op. „Je weet heel goed, dat dit kind geen tien jaar is, laat staan zestien. Wijs me nu waar je woont," zei hij toen tegen Antje. „Ik woon in 't Achterom en vader heet Leenstra," zei Antje en meteen liep ze hard weg. Zij durfde niet naar huis.

Leenstra was een oude bekende van de politie. Deze had heel wat met den dronkaard te stellen, want als hij eenige borrels op had, was hij gevaarlijk. En toch, in zijn goede uren was hij een bekwaam werkman.

De agent ging naar het huisje van Leenstra.

„Volk," riep hij.

Vrouw Leenstra opende de deur en riep: „Wie is daar? Kom maar binnen."

Drie kleine kinderen, die onder een ouden deken op den grond lagen te slapen, werden wakker en bij het zien van den vreemden man, begonnen ze hard te schreien.

De moeder trok de kinderen naar zich toe. „Stil maar, 't is een zoete Oome," suste ze.

„Wat is er nu weer aan de hand?" vroeg Leenstra.

De agent haalde het fleschje uit zijn diepen zak. „Ik heb dit fleschje jenever van je kleine meid in beslag genomen. Je weet heel goed, dat dat kind geen sterke drank mag halen. 't Was beter, dat je er eten voor kocht," zei hij.

„Ik heb geen lessen van jou noodig," antwoordde Leenstra.

„Je weet er dus van, als het kind zonder fleschje thuis komt," zeide de agent en vertrok.

Leenstra kreeg dus geen drank, want de laatste centen die in huis waren, had Antje mee gekregen. „Je zult er beter door slapen van nacht,” zeide zijn vrouw goedig. „Eigenlijk hadden we ook beter gedaan rijst voor de centen te koopen. Och Gerrit wat hebben we al een ellende door den drank gehad.”

„Je drinkt het nu toch ook, Griet?”

„Ja, op jou bevel, maar ik kan er God dank nog wel buiten. En als jij wou, Gerrit, jij ook wel! In de gevangenis heb je er toch twee jaar buiten gedaan.”

„Zwijg daarvan,” riep Leenstra driftig.

Het werd negen uur. De groote kinderen kwamen thuis uit hun diensten, maar Antje was er nog niet. Jans, de oudste dochter, ging eens in de straat kijken, of ze Antje ook zag; maar nergens was het kind te vinden.

't Werd tien, elf uur en nog was Antje niet thuis.

Leenstra en zijn vrouw begonnen nu ongerust te worden. „Zij durft zeker niet zonder drank thuis te komen,” zeiden allen. Men ging nu bij de familieleden vragen, of zij daar ook was. Bij tante Ant was 't kind om half negen geweest en had om een zwart fleschje gevraagd. Tante had nog net zoo'n fleschje van de eau de cologne, die ze op haar verjaardag had gekregen. Antje had 't toen half gevuld met water. Ze wilde dropwater maken morgen, had ze gezegd. Bij de lamp keek ze nog of 't wel half vol was en toen was het kind weer heengegaan.

Het geheele gezin ging nu aan 't zoeken, behalve de kleinsten; die lagen weer op den kouden harden grond, onder de oude deken. Men ging naar het politiebureau en vroeg overal, of ze Antje ook hadden gezien. Maar niemand wist iets van het kleine meisje.

Zoo bracht het gezin van Leenstra dien nacht in grooten angst door. Waar moesten zij het kind zoeken? Allen schreiden en thans in hun verdriet voelden ze zich nauwer aan

elkaar verwant. Leenstra zat stil voor zich uit te kijken. Zoodra het des morgens schemerig werd, gingen allen weer zoeken naar Antje. Leenstra nam den kleinen Jan mee en liep de eene straat uit en de andere in. Aan ieder dien hij tegen kwam, vroeg hij: „Heb je mijn kleine meid ook gezien?” Maar telkens was het antwoord ontkennend.

Zoo kwam hij bij een gracht achter het plantsoen.

„Kijk vader dat is een klomp van Antje,” zei kleine Jan en pakte een klompje op met een groot gat in de hak.

Leenstra schrok geweldig, hij nam den klomp in de hand en bekeek die aandachtig. Twee tranen rolden op den klomp. Ja, hij kende die klompjes maar al te goed. Weken en weken hadden zij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in het portaal gestaan, wachtende op nieuwe. Maar er was geen geld voor nieuwe klompjes, jenever ging voor. O, God! nu pas voelde hij, hoe wreed hij altijd voor zijn kinderen geweest was. Onwillekeurig keek hij in de gracht. Daar dreef ook het andere klompje. „Zij is verdronken,” snikte Leenstra en ook kleine Jan begon te schreien.

Een paar politieagenten kwamen met dreggen. Het duurde niet lang, of zij haalden het lijkje van Antje op. In haar handjes hield zij een zwart fleschje geklemd, half gevuld met water. Daar had zij vader eerst nog mee willen troosten; maar neen zij durfde niet. Zij was maar liever dood en in den hemel. Daar zou ze bidden, dat vader weer goed mocht worden en nooit meer zou drinken.

De dood van Antje maakte op Leenstra en zijn vrouw een diepen indruk. Sterke drank kwam er nooit weer in huis. Leenstra werd een beter mensch. Hij was timmerman van beroep. Spoedig vond hij een baas, die het met hem probeerde en na eenigen tijd was hij een van de beste knechten en verdiende een flink loon.

In huis zag het er nu netjes en gezellig uit en de kinderen zaten knap in de kleeren. In zijn vrije uren maakte Leenstra

aardige voorwerpen voor zijn vrouw en de kinderen. Voor al de kleintjes had hij speelgoed getimmerd. Kleine Jan haalde vader altijd om twaalf uur van 't werk, aan een touwtje zijn mooi geverfd wagentje trekkende. De ledikantjes, waar de kinderen nu in sliepen, had Leenstra ook zelf gemaakt. Aan de muur hing een groot portret van Antje in een mooi lijstje. Dat had de juffrouw van school van een schoolportret af laten nemen en vergrooten. Antje had er zoo'n lief lachend gezichtje op. De juffrouw had het op een Kerstmorgen bij vrouw Leenstra gebracht. Deze had haar met tranen in de oogen bedankt. En toen de onderwijzeres vertrokken was, had zij het portretje gekust en zacht gefluisterd:

„Lieveling, als je nu eens kon zien hoe gelukkig wij zijn.”

